

Phủ xanh vùng hoang hóa, tạo sinh kế bền vững

13:49 28/12/2025

Từ những đồi cát trắng hoang sơ, nhờ khoa học - công nghệ mà tỉnh Lâm Đồng đã hình thành các vùng nông nghiệp xanh, hiệu quả.

Rừng phi lao phủ xanh vùng đất ven biển Lâm Đồng

Trong điều kiện nắng gió khắc nghiệt của Nam Trung Bộ, tỉnh Bình Thuận cũ (nay là khu vực Đông Nam tỉnh Lâm Đồng) từng được xem là một trong những nơi sa mạc hóa diễn ra mạnh mẽ nhất tại Việt Nam. Với hơn 192 km bờ biển, hàng ngàn hecta đồi cát trắng và lượng mưa thấp kéo dài, nhiều vùng đất bị xói mòn, cát di động từng đe dọa nhà cửa, ruộng vườn và sinh kế của người dân ven biển.

Biến cát trắng thành rừng xanh

Cách đây một thập kỷ, ở các khu vực Bắc Bình hay Thuận Quý, những đồi cát bạc màu tro trọi như một "vùng đất chết" khiến nhiều người từng nghĩ rằng nơi

này khó có thể hồi sinh.

Bước ngoặt của vùng đất khô hạn bắt đầu từ khi chính quyền tỉnh và các nhà khoa học hợp lực triển khai những giải pháp cải tạo đất và chống sa mạc hóa bằng kỹ thuật hiện đại. Trong đó, mô hình trồng cây chắn gió và rừng phòng hộ bằng công nghệ polyme giữ nước được xem là một trong những biện pháp hiệu quả nhất.

Loại polymer siêu hấp thụ nước được bón vào hố trồng, có thể trương nở gấp hàng trăm lần giúp đất giữ ẩm ngay cả trong mùa hanh khô. Nhờ vậy, các loài cây như phi lao, bạch đàn, keo có thể sống sót và phát triển trên nền cát trắng trước đây vốn không hỗ trợ sự sinh trưởng của cây trồng.

Ông Lê Thanh Sơn, Phó Giám đốc Sở Nông nghiệp – Môi trường tỉnh Lâm Đồng cho hay, từ khi áp dụng biện pháp này, mạng lưới rừng phòng hộ ven biển với diện tích hơn 1.500 ha đã hình thành, giúp hạn chế đáng kể tình trạng cát di động và cải thiện vi khí hậu vùng ven biển. Những cồn cát trắng nay được khoác lên màu xanh mướt, che chắn gió và trở thành nơi cư trú cho các loài thực vật bản địa.

Một buổi chiều nắng cháy, ông Trần Văn Hòa - nông dân xã Hòa Thắng, tỉnh Lâm Đồng dẫn chúng tôi đi dọc các cồn cát đã được phủ xanh bằng hàng phi lao thẳng tắp.

"Cách đây mấy năm, nơi này mỗi khi gió xuân về là cát phủ trắng nhà cửa, vùi lấp ruộng vườn. Nhưng giờ đây, thấy những hàng cây này, chúng tôi như thấy "hơi thở" mới của đất"- ông Hòa ví von.

Theo ông Hòa, nhờ cây xanh, đất đai nơi đây không còn bị thổi xói mòn, hệ sinh thái dần ổn định, chim chóc trở lại sinh sống. Đó cũng là điều mà nhiều người lớn tuổi nơi đây chưa từng chứng kiến trong cuộc đời.

Cải thiện hệ thống thủy lợi, đất đai

Bên cạnh biện pháp phủ xanh bằng cây chắn gió và polymer, hệ thống thủy lợi cũng được củng cố bài bản, giúp nguồn nước tưới tiêu phân bổ hiệu quả cho các vùng trồng mới.

Theo thống kê của tỉnh Lâm Đồng, hệ thống kênh mương phía khu vực Đông Nam (Bình Thuận cũ) hiện trải rộng hơn 1.800 km, góp phần bảo đảm nguồn nước cho sản xuất nông nghiệp trong cả mùa khô.

Những con kênh nhỏ len lỏi giữa cồn cát giờ mang nước đến tận các ruộng trồng thử nghiệm. Nhiều nhà khoa học đánh giá rằng nếu không có hệ thống tưới tiêu hiệu quả, việc trồng cây trên nền đất sa mạc hóa sẽ khó lòng bền vững.

Nhờ vậy, nhiều khu vực trước kia chỉ có cát trắng nay đã xuất hiện những ruộng rau sạch, vườn cây ăn trái hoặc khu thử nghiệm nho và dưa lưới. Tất cả đều phát triển xanh tốt dưới ánh nắng hanh khô miền Trung.

Việc phục hồi vùng đất vốn khô cằn không chỉ là chuyện "trồng cây cho xanh", mà còn bao gồm cải tạo đất về mặt dinh dưỡng và cấu trúc. Những chuyên gia đất đai đã phối hợp thu thập mẫu, phân tích đất và đề xuất phối trộn phân bón hữu cơ, vi sinh vật có lợi, giúp đất tăng lượng mùn và khả năng giữ ẩm tự nhiên. Công nghệ này được áp dụng tại nhiều trang trại, giúp giảm phụ thuộc vào phân hóa học, đồng thời cải thiện chất lượng đất lâu dài.

Vườn dưa lưới xanh tốt tại Tân Thành áp dụng công nghệ tưới nhỏ giọt tiết kiệm nước

Ở khu vực Thuận Quý (nay là xã Tân Thành, tỉnh Lâm Đồng), mô hình trồng thanh long theo hướng hữu cơ có kiểm soát sử dụng phân vi sinh và tưới nhỏ giọt tiết kiệm nước đã giúp nhiều hộ dân không chỉ phủ xanh đất hoang mà còn có sản phẩm chất lượng cao, có thể tiêu thụ trong nước và xuất khẩu.

Tạo sinh kế bền vững từ nông nghiệp công nghệ cao

Tỉnh Bình Thuận cũ không chỉ dừng lại ở việc phủ xanh đất đồi cát, mà còn định hướng phát triển nông nghiệp công nghệ cao, coi đó là "chìa khóa" thúc đẩy sản

xuất hiệu quả, tạo ra sản phẩm chất lượng, tăng thu nhập cho nông dân và doanh nghiệp. Hiện nay, khu vực này đã thu hút hơn 250 dự án trong lĩnh vực nông nghiệp, trong đó có đến 14 dự án nông nghiệp công nghệ cao, nhiều mô hình đang hoạt động hiệu quả trên thực tế.

Nông nghiệp công nghệ cao ở Bình Thuận bao gồm cả nhà kính, tưới nhỏ giọt tiết kiệm nước, kiểm soát môi trường, và quản lý kỹ thuật số. Những công nghệ này giúp nông dân canh tác trên nền đất trước kia không phù hợp với cây trồng truyền thống, nhưng lại rất phù hợp với các loại cây ăn quả, rau cao cấp nếu được canh tác đúng kỹ thuật.

Tại khu vực Bắc Bình, dọc Tỉnh lộ 716, các nhà kính trồng dưa lưới, rau thủy canh mọc lên san sát, xanh mướt trên những đồi cát trắng. Chị Nguyễn Thị Lan - xã Hòa Thắng, tỉnh Lâm Đồng là một trong những nông dân tiên phong đưa công nghệ tưới phun sương và cảm biến độ ẩm vào ruộng dưa lưới của gia đình.

Chị Lan kể: "Tôi từng thất thu liên tiếp vì nắng hạn và cát bay vào ruộng. Khi chuyển sang mô hình công nghệ cao, nước tưới được điều chỉnh tự động theo cảm biến đất, cây khỏe hơn, ít bị sâu bệnh và chi phí lao động giảm hẳn".

Ở ruộng dưa lưới hơn 2 ha của chị Lan, những cây dưa trái to, vỏ xanh bóng và năng suất đạt cao hơn so với ruộng ngoài trời gần gấp đôi. Đây là điều từng là giấc mơ với nông dân vùng khô hạn.

Vườn nho công nghệ cao trồng trong nhà màng tại Bình Thuận (cũ)

Tương tự, ông Trương Văn Bình, chủ một trang trại nho hữu cơ tại xã Tân Thành, cho biết chuyển sang công nghệ nhà kính và tưới nhỏ giọt theo giờ đã giúp cây nho không chỉ đủ nước mà còn đạt chuẩn chất lượng xuất khẩu. "Hoa quả của chúng tôi bây giờ bán được giá hơn trước và người tiêu dùng tìm đến đây mua vì trái ngọt, an toàn, không dư lượng thuốc"- ông tự tin.

Công nghệ không chỉ dừng lại ở tưới tiêu. Giờ đây, nhiều trang trại ứng dụng quản lý dữ liệu – app theo dõi sinh trưởng cây trồng, truy xuất nguồn gốc, giúp nông sản có thể tiếp cận thị trường rộng hơn, kể cả xuất khẩu. Một số dự án còn liên kết với du lịch nông nghiệp xanh, biến trang trại thành điểm tham quan, trải nghiệm tự nhiên cho du khách, qua đó tạo thêm nguồn thu nhập cho người dân địa phương.

Bên cạnh đó, chính quyền tỉnh cũng khuyến khích phát triển chăn nuôi công nghệ cao, sử dụng hệ thống cảm biến để theo dõi sức khỏe gia súc, kiểm soát môi trường nuôi và liên kết sản phẩm chăn nuôi với các doanh nghiệp chế biến. Đây là bước đi tạo chuỗi giá trị sản phẩm khép kín, từ sản xuất đến thị trường tiêu thụ.

"Trái ngọt" từ chuyển đổi sáng tạo

Nhìn lại một thập kỷ, vùng đất vốn khô cằn, đầy thử thách như Bắc Bình, Hàm Thuận Nam hay Tuy Phong (phía Đông Nam tỉnh Lâm Đồng) đã lột xác ngoạn mục.

Không chỉ phủ xanh bằng rừng và cây chắn gió, các khu nông nghiệp công nghệ cao hiện hữu như minh chứng cho khả năng biến nghịch cảnh thành cơ hội. Một thế hệ nông dân mới không còn chỉ trông vào mưa thuận gió hòa, mà biết sử dụng công nghệ để chủ động sản xuất, tạo thu nhập ổn định và nâng cao chất lượng sống.

Những trái dưa lưới, nho, rau sạch hay sản phẩm chăn nuôi được quản lý bằng công nghệ - đều là bằng chứng cho thấy nông nghiệp tại đây đang bước vào một kỷ nguyên mới: bền vững, hiệu quả và giàu giá trị gia tăng.

Hoàng Phương (t/h)